

PETITIE

VAN: de Stichting tot behoud van Particuliere Historische Buitenplaatsen, te Heerde
AAN: de Tweede Kamer der Staten-Generaal, door tussenkomst van de Vaste Kamercommissie voor LNV, (met kopie aan de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap).

Ten behoeve van de instandhouding van de structurele subsidie bestemd voor 280 beschermde historische buitenplaatsen in Nederland in particulier bezit.

Onder verwijzing naar de opmerkingen van de Tweede Kamer in het AO van de vaste commissie voor LNV d.d. 28 januari 2009.

SAMENVATTING

1. Historische buitenplaatsen maken een belangrijk deel uit van ons cultureel erfgoed. Zij zijn een wezenlijk element in het Nederlandse landschap en in de Nederlandse geschiedenis (canon).
2. Een zeer groot deel van de historische buitenplaatsen is in bezit en wordt beheerd door particulieren (stichtingen, natuurlijke personen, e.d.). Bij het beheer zijn per buitenplaats vaak vele tientallen vrijwilligers betrokken.
3. Het bezit en beheer van de buitenplaatsen, gefinancierd door particulieren is voor de overheid vele malen goedkoper dan het bezit en beheer gefinancierd uit de algemene middelen, met veelal een hoger cultureel en maatschappelijk rendement. Particulier beheer bevordert de individualiteit van iedere buitenplaats; individualiteit die door het publiek steeds meer gewaardeerd wordt.
4. De buitenplaatsen bestaan niet alleen uit gebouwen, maar ook uit bijbehorende tuinen en parken als samenhangend ensemble.
5. LNV draagt tot op heden via Stichting PHB jaarlijks € 2,25 miljoen subsidie bij aan onderhoud van tuinen en parken op deze buitenplaatsen; dit bedrag is in de afgelopen jaren niet geïndexeerd. Met deze subsidie kan slechts eenderde van het benodigde reguliere onderhoud in de tuinen en het parken gedaan worden. Daarnaast draagt LNV jaarlijks € 210.000 subsidie (enkele jaren geleden gehalveerd) bij aan herstelprojecten.
6. Als het aan LNV ligt, wordt per 1 januari 2010 deze onderhoudssubsidie, die al meer dan 25 jaar bestaat, stopgezet; dit is desastreus voor instandhouding van tuinen en parken in particulier bezit. Vele tuinen en parken dreigen daardoor in verval te geraken; tevens staan per direct 60 mensen op straat en weigert LNV bij te dragen aan een fatsoenlijk sociaal plan.
7. De subsidie moet in stand blijven; het bedrag ad € 2,5 miljoen van LNV is essentieel voor de instandhouding van de beschermde historische buitenplaatsen in particulier bezit.
8. Voor zover er overheveling van dit budget naar b.v. dat van OCW wordt overwogen dient er een naadloze aansluiting in tijd en geld te zijn. Ieder jaar waarin geen onderhoud gepleegd kan worden, leidt tot schade en verval ("one year's weed is seven years' seed").

ONDERBOUWING

1. CULTUREEL ERFGOED

Er is in toenemende mate belangstelling voor ons cultureel erfgoed. Tot ons cultureel erfgoed behoren niet alleen de historische steden, maar ook het landschap buiten de steden. Een integraal onderdeel van dit landschap zijn de historische buitenplaatsen, die her en der in het land verspreid zijn ontstaan. De historische buitenplaatsen zijn nauw verbonden met de culturele en bestuurlijke geschiedenis van Nederland, met internationale uitstraling. Niet voor niets zijn ze in de canon van Nederland opgenomen.

2. BUITENPLAATSEN ZIJN DE KROONJUWELEN IN HET CULTUURLANDSCHAP

De 280 buitenplaatsen, waar de huidige LNV-subsidieregeling voor bestemd is, zijn voor zowel binnenlandse als buitenlandse toeristen en recreanten van groot belang. Deze historische buitenplaatsen zijn van internationale betekenis en een onvervangbaar element van het Nederlandse erfgoed. Deze buitenplaatsen zijn in haar geheel beschreven en beschermd als Complexen Historische Buitenplaatsen (rijksmonumenten). De monumentale gebouwen vormen hierin met de omliggende tuinen en parken een eenheid. Veel tuinen zijn opengesteld, de kleinere zijn voor wandelaars te ervaren via naastliggende, onder de Natuurschoonwet opengestelde paden. Zij worden door het publiek ervaren als de kroonjuwelen in ons landschap, en mogen niet verloren gaan.

3. BEZIT EN BEHEER DOOR PARTICULIEREN IN ALGEMEEN BELANG

De vele beschermde historische buitenplaatsen worden in belangrijke mate door particulieren beheerd. De eigenaren zijn stichtingen, natuurlijke personen of andere rechtsvormen die het algemeen belang voor ogen hebben. Door dit particulier beheer is het onderhoud van de buitenplaatsen – met enige vorm van tegemoetkoming (subsidie) – voor de overheid vele malen goedkoper dan de variant waarin de monumenten vanuit de algemene middelen worden beheerd. Uit inventarisaties van Stichting PHB blijkt dat LNV met het huidige subsidiebudget gemiddeld slechts eenderde van het benodigde reguliere onderhoud op de betreffende buitenplaatsen subsidieert.

4. TUINEXPLOITATIE IS FINANCIIEEL NIET KOSTENDEKKEND

De ervaring leert – ook in het buitenland – dat een tuinexploitatie, ondanks de inzet van vrijwilligers, niet financieel sluitend is te maken. Dit ondanks alle inspanningen om inkomsten te genereren vanuit entree, winkelverkoop, catering, sponsoring e.d. Overigens zijn de tuinen daar in het verleden ook nooit voor bedoeld geweest.

5. **INVESTERINGEN WORDEN DESINVESTERING**

In de laatste kwart eeuw zijn door de overheid en eigenaren veel miljoenen geïnvesteerd, om achterstallig onderhoud van tuinen op particuliere Beschermden Historische Buitenplaatsen weg te werken en vervolgens om deze te onderhouden. Deze investering dreigt door het stopzetten van de subsidie van LNV verloren te gaan. Voor tuinen is het fataal als het onderhoud wordt onderbroken. De investeringen voor onderhoud en herstel van de afgelopen jaren gaan in een tuin – anders dan bij een gebouw – in korte tijd bij gebrek aan regelmatig onderhoud verloren. Het herstel, als weer achterstallig onderhoud is ontstaan, is vele malen duurder dan het voorkomen van achterstand door regelmatig onderhoud. Naar verhouding is het onderhouden van een tuin of park veel duurder dan het onderhoud van een gebouw.

6. **IN DEZE TIJDEN KOMEN 60 WERKNEMERS OP STRAAT TE STAAN**

Juist in deze economisch zware tijden komen 60 werknemers van stichting PHB op straat te staan. LNV lijkt niet van plan bij te dragen aan een fatsoenlijk sociaal plan, terwijl stichting PHB de afgelopen ruim 25 jaar in de subsidieregeling van LNV formeel aangewezen was om de regeling uit te voeren. Dit is niet uit te leggen.

7. **KENNIS GAAT VERLOREN**

Door de sanering van stichting PHB dreigt specifieke kennis over het beheer van historische tuinen verloren te gaan. Deze kennis mag niet zomaar verdwijnen.

8. **CONTINUÏTEIT VAN DE REGELING IS ESSENTIEEL**

Voor het voortbestaan van deze groep van beschermde historische buitenplaatsen en parken in particulier bezit is het essentieel dat het beschikbare subsidiebedrag voor tuin- en parkonderhoud en het opstellen van beheerplannen minimaal op dezelfde hoogte blijft. Indien het budget mogelijk van LNV naar OCW wordt overgeheveld, dient het wel duidelijk ge-earmarked te zijn en dient de continuïteit van de regeling tegen dezelfde condities gewaarborgd te zijn en in tijd en geld naadloos over te gaan in de nieuwe regeling.

9. **OVERGANGSREGELING NOODZAKELIJK**

De beslissing om te stoppen met de onderhoudssubsidie lijkt snel te zijn genomen. LNV denkt door overhevelen van hun verantwoordelijkheid aan OCW de oplossing te hebben gevonden. Dit is te gemakkelijk en kan niet! Grote zorg is dat de buitenplaatsen nu een aantal jaren tussen 'wal en schip' zullen vallen, met alle desastreuze gevolgen van dien. Als het onderhoud in bijvoorbeeld de BRIM-regeling wordt ondergebracht, vergt dat aanpassing van deze regeling voor de tuinen en parken in particulier bezit. Voor de continuïteit verdient het verreweg de voorkeur de oude regeling in stand te laten tot er een nieuwe regeling – al of niet onder het BRIM - operationeel is. Mocht dat niet haalbaar zijn, dan dient er op zijn minst een overgangsregeling met financiering te komen t.b.v. aanpassing van het BRIM, maar ook voor het kenniscentrum van Stichting PHB, totdat het volgens de principes van de vrije markt zijn taak door kan zetten.

CONCLUSIE

Wanneer overheveling van dit budget van LNV naar dat van OCW nodig is, hebben wij hiervoor begrip. Maar ten behoeve van instandhouding van tuinen en parken op beschermde historische buitenplaatsen in particulier bezit en het vasthouden van de kennis bij PHB, dient minimaal het totale subsidiebedrag inclusief jaarlijkse indexering tegen dezelfde condities in stand te blijven, dient de continuïteit te zijn gewaarborgd en dient er een naadloze aansluiting te zijn van de oude op de nieuwe regeling.

Heerde, 16 juni 2009